

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO.410.028.02.2019

Pan Andrzej Szymczak
Dyrektor
Zespołu Szkół w Tulcach
ul. Poznańska 1, 60-004 Tulce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/075 Indywidualizacja kształcenia po wprowadzeniu zmian w przepisach oświatowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół w Tulcach ul. Poznańska 1, 60-004 Tulce (dalej: Szkoła).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Szymczak, Dyrektor Zespołu Szkół w Tulcach, od 1 września 2018 r. (dalej: Dyrektor lub Dyrektor Szkoły) W okresie objętym kontrolą, poprzednio funkcję Dyrektora Zespołu Szkół w Tulcach pełnił Grzegorz Stachowiak - od 1 września 2013 r. do 31 sierpnia 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wdrażanie zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania. 2. Monitorowanie wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania. 3. Efekty zmian indywidualizacji procesu nauczania
Okres objęty kontrolą	Lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały związek z przedmiotem kontroli
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Ryszard Kokociński, Główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/168/2019 z 14 listopada 2019 r.

(akta kontroli str. 1-5)

¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 524 ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 indywidualizację kształcenia prowadzono w Szkole zgodnie ze zmianami obowiązującymi w przepisach oświatowych od września 2017 r. Dyrektor, we współpracy z radą pedagogiczną, prawidłowo ustalił wewnętrzne, czytelne i spójne dokumenty szkolne dotyczące indywidualizacji nauczania, uwzględniające przeciwdziałanie wykluczeniu uczniów z dysfunkcjami. Zostały one udostępnione społeczności szkolnej.

We współpracy z rodzicami i placówkami działającymi na rzecz dzieci rozpoznawano możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe uczniów oraz dążono do zidentyfikowania ich zdolności i zrozumienia trudności.

Zdiagnozowane potrzeby uczniów były podstawą do prawidłowego i terminowego sporządzenia Indywidualnych Programów Edukacyjno-Terapeutycznych (dalej: IPET) oraz zaplanowania adekwatnych form wsparcia dla uczniów objętych kształceniem specjalnym, w tym uczniów, którzy korzystali z nauczania indywidualnego. Ta forma kształcenia uczniów została zawieszona z uwagi na poprawę stanu zdrowia i zdolności edukacyjnych uczniów oraz na podstawie decyzji rodziców o kontynuowaniu procesu nauczania wraz z zespołem klasowym³.

W Szkole prawidłowo zorganizowano zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia dla ucznia, który z uwagi na trudności w funkcjonowaniu nie mógł uczestniczyć w zajęciach z całym zespołem klasowym. Rzetelnie rozpoznano zespoły uczniowskie w zakresie potrzeb dotyczących pomocy psychologiczno-pedagogicznej, uwzględniając nowe formy tej pomocy. Bieżąco współpracowano z rodzicami oraz innymi placówkami działającymi na rzecz dziecka i jego rodziny.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niezrealizowania pełnego zakresu zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej w stosunku do zaleceń określonych w IPET sporządzonych dla czterech uczniów, co mogło świadczyć o niewystarczająco skutecznym nadzorze dyrektorów Szkoły nad udzielaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wdrażanie zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019, do Szkoły uczęszczało odpowiednio 410 i 486 uczniów, którzy uczyli się w 21 i 24 ogólnodostępnych oddziałach. W Szkole nie funkcjonowały oddziały integracyjne. Liczebność jednego oddziału wynosiła średnio 20 uczniów. Kadra pedagogiczna stanowiła w ww. okresie odpowiednio: 48 i 53 nauczycieli.

(akta kontroli str. 6-9, 10-98)

Statut Szkoły stanowił m.in, że placówka ta współdziałała z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży w trybie roboczym oraz poprzez zawieranie ewentualnych porozumień określających organizację tego współdziałania. Ponadto stanowił on,

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Realizacja nauczania indywidualnego, którzy nie chcieli, by dzieci pozostawały w domu

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

że Szkoła w miarę swoich możliwości udziela pomocy i wsparcia w różnych formach uczniom, którym jest to potrzebne z przyczyn rozwojowych, rodzinnych i losowych. Statut nie zawierał zapisów ograniczających dostępność Szkoły dla uczniów z niepełnosprawnościami lub przewlekle chorych.

W roku szkolnym 2017/2018 w Szkole obowiązywał Regulamin pomocy psychologiczno-pedagogicznej określający, zgodnie z § 20 ust. 3-11 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasady organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (dalej: rozporządzenie w sprawie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej)⁵, zasady i okoliczności udzielania tego rodzaju pomocy. Regulamin ten przewidywał udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom z uwagi na ich potrzeby wynikające m.in. z niepełnosprawności, niedostosowania społecznego, zaburzeń zachowania i emocji, szczególnych uzdolnień, a także innych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. Określono w nim: organizację kształcenia specjalnego uczniów, zadania nauczycieli pod kątem uwzględnienia indywidualnych potrzeb i możliwości edukacyjnych i rozwojowych uczniów, formy opieki nad uczniami potrzebującymi wsparcia oraz organizację nauki w sytuacjach indywidualnego nauczania, nauczania domowego oraz indywidualnego programu nauczania.

Od listopada 2018 r. w Szkole obowiązywały „Zasady udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej”, w których określono organizację oraz formy jej udzielania, procedury zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, schematy pomocy psychologiczno-pedagogicznej jak również wskazano wsparcie merytoryczne dla nauczycieli, wychowawców i specjalistów.

(akta kontroli str. 99-189)

W „Programie wychowawczo-profilaktycznym”⁶, określono działania, mające na celu integrację uczniów niepełnosprawnych z ich pełnosprawnymi rówieśnikami oraz kształtowanie w społeczności szkolnej właściwych postaw i zachowania sprzyjającego integracji. Wewnątrzszkolne zasady oceniania stanowiły, że nauczyciel był zobowiązany na podstawie opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (PPP), w tym publicznej poradni specjalistycznej, dostosować wymagania edukacyjne od indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom.

(akta kontroli str. 196-256)

1.2. Regulamin oraz procedury udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, były przejrzyste i czytelnie opracowane. Udostępnione one były w sekretariacie oraz na stronie internetowej Szkoły. Informację o nowych procedurach, wychowawcy przekazali rodzicom podczas spotkań rozpoczynających rok szkolny.

(akta kontroli str. 133-189)

Pan Grzegorz Stachowiak uprzedni Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że rodzice zostali poinformowani o zmianach rozporządzenia MEN z 9 sierpnia 2017 r, w sprawie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Następowo to poprzez zamieszczenie stosownych informacji na tablicach informacyjnych w Szkole, przeprowadzone rozmowy telefoniczne z rodzicami dzieci korzystających z pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także poprzez spotkania rodziców z wychowawcami poszczególnych klas, które odbyły się we wrześniu 2017 r. Składający wyjaśnienia wskazał, że w przekazanych informacjach podano, iż na

⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 1591.

⁶ Zatwierdzony przez Radę Rodziców 16 lutego 2016 r. a następnie w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 zgodnie z art. 84 ust. 3 ustawy Prawo oświatowe, zatwierdzany w terminie do 30 dni od dnia rozpoczęcia roku szkolnego.

podstawie orzeczenia wystawionego po dacie 31 sierpnia 2017 r. uczniowie nie mogą mieć nauczania indywidualnego na terenie Szkoły oraz, że czas zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej wynosi 45 minut.

(akta kontroli str. 190-195)

1.3. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 do Szkoły uczęszczało łącznie 11 uczniów, którym Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna: w ośmiu przypadkach wydała orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalistycznego, w dwóch przypadkach orzekła potrzebę indywidualnego nauczania oraz w jednym przypadku wydała opinię o potrzebie objęcia ucznia zindywidualizowaną ścieżką kształcenia. Uczniowi z autyzmem, któremu PPP orzekła potrzebę kształcenia specjalnego, decyzją dyrektora Szkoły wydaną w trybie § 6 pkt 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (dalej: rozporządzenie w sprawie organizowania kształcenia dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym)⁷, na podstawie wielospecjalistycznej oceny pracy za rok szkolny [...] ⁸ oraz IPET, przyznano dodatkowo zajęcia edukacyjne z plastyki oraz w roku szkolnym [...] ⁹ z matematyki, w wymiarze dwóch godzin tygodniowo, w formie indywidualnej.

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów, w pięciu przypadkach, wynikały ze stwierdzonej niepełnosprawności ruchowej, w jednym przypadku z niepełnosprawności wzrokowej, a w odniesieniu do innego ucznia, orzeczenie było wydane na skutek niepełnosprawności intelektualnej w stopniu lekkim oraz autyzmu. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 dwoje uczniów, posiadało zaopiniowane przez PPP zezwolenia na spełnianie obowiązku szkolnego poza Szkołą.

W kontrolowanych latach szkolnych odpowiednio 40 i 54 uczniów posiadało opinię PPP, wskazującą potrzebę objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w zakresie zajęć wyrównawczych, korekcyjno-kompensacyjnych lub logopedycznych.

(akta kontroli str.11-14, 57-59, 259-262, 318-320, 355-357, 393-395, 428-430, 493-546)

1.4. Badaniem kontrolnym objęto dokumentację: (•) czterech uczniów objętych kształceniem specjalnym, dla których pomoc psychologiczno-pedagogiczną oraz zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze rekomendowane w IPET realizowano indywidualnie lub w grupie liczącej do 5 uczniów, (•) dwóch uczniów objętych nauczaniem indywidualnym na podstawie orzeczenia PPP, (•) jednego ucznia z autyzmem, posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, któremu na podstawie wielospecjalistycznej oceny pracy, Dyrektor Szkoły przyznał w roku szkolnym [...] ¹⁰ realizację zajęć edukacyjnych w formie indywidualnej z plastyki, a w [...] ¹¹ zajęć edukacyjnych z matematyki, w wymiarze dwóch godzin

⁷ Dz. U. z 2015 r. poz. 1113 ze zm. Od 1 września 2017 r. obowiązuje dodatkowo rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1578 ze zm.)

⁸ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie roku szkolnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

⁹ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie roku szkolnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

¹⁰ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie roku szkolnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

¹¹ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie roku szkolnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

tygodniowo, (*) jednego ucznia objętego zindywidualizowaną ścieżką kształcenia (na podstawie opinii PPP), (*) dwóch uczniów realizujących obowiązek szkolny poza szkołą, (*) dwa oddziały - klasę III i VI.

Działający w szkole zespół składający się z nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem¹², przed opracowaniem IPET dla ucznia objętego kształceniem specjalnym, dokonywał wielospecjalistycznej oceny poziomu jego funkcjonowania (dalej: WOFU), która zawierała elementy wskazane w § 6 ust. 10 rozporządzenia w sprawie warunków organizowania kształcenia dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanej społecznie i zagrożonej niedostosowaniem społecznym. Wynikające z tej oceny diagnozy i wnioski oraz zalecenia zawarte w orzeczeniu PPP, stanowiły podstawę opracowania IPET. W IPET-ach opisano, cele i działania dydaktyczno-rewalidacyjno-wychowawcze, wspomaganie aktywności poznawczej, zakres realizacji poszczególnych przedmiotów, formy i metody pracy z uczniem, przewidywane osiągnięcia ucznia, formy, sposoby i okres udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej, działania wspierające rodziców oraz zakres współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami ucznia. Dodatkowo, IPET zawierały, wynikające z WOFU, mocne i słabe strony uczniów. Badane WOFU oraz IPET opracowano w terminach wskazanych w § 6 pkt 5 ppkt 1 i 2 ww. rozporządzenia. Nie ujawniono przypadków, uczęszczania uczniów objętych kształceniem specjalnym, do innych szkół lub korzystania przez nich z form wsparcia poza Szkołą. W opracowaniu WOFU oraz IPETU uczestniczyli rodzice poszczególnych uczniów, którzy podpisywali opracowane dokumenty. Dokumenty te zatwierdzał Dyrektor Szkoły.

(akta kontroli str.259-276, 296, 318-673)

Dyrektor wyjaśnił, że w skład zespołu ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej, jako stali członkowie, wchodził wicedyrektor, pedagog, psycholog wychowawca danego oddziału klasowego oraz doraźnie - nauczyciele pracujący z uczniem wymagającym dodatkowego wsparcia, którzy przygotowywali informacje o potrzebach i możliwościach dziecka w danym przedmiocie.

(akta kontroli str. 529-531, 626-627, 657)

1.5. Zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia realizował w roku szkolnym [...] jeden uczeń. Sporządzając opinię dla tego ucznia, PPP wykorzystała przekazane przez szkołę informacje z prowadzonych konsultacji, opinii i obserwacji nauczycieli i specjalistów. Na podstawie diagnozy medycznej i psychologiczno-pedagogicznej, opinii szkoły oraz analizy funkcjonowania ucznia w szkole, w wydanej opinii, PPP stwierdziła, że uczeń nie może brać udziału wspólnie z klasą w zajęciach, w obszarze edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczo sportowej, języka angielskiego oraz wychowania fizycznego z elementami integracji sensorycznej. W opinii określono, że pomoc psychologiczno-pedagogiczna winna dotyczyć zajęć edukacyjno-wyrównawczych, korekcyjno-kompensacyjnych, zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz porady i konsultacje dla rodziców. Wójt gminy Kleszczewo zatwierdził realizację zindywidualizowanej ścieżki kształcenia ucznia w roku szkolnym [...] w wymiarze 6 godzin tygodniowo. Zajęcia z uczniem prowadził nauczyciel, który ukończył pedagogikę specjalną oraz studia podyplomowe z integracji sensorycznej. Pomoc psychologiczno-pedagogiczną

¹² W skład zespołu wchodził m.in. w-ce dyrektor prowadzący zajęcia z terapii pedagogicznej, psycholog, pedagog szkolny, nauczyciel uczący ucznia, wychowawca oraz w miarę potrzeb logopeda.

¹³ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie roku szkolnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

¹⁴ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie roku szkolnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

w zakresie zajęć korekcyjno-kompetencyjnych oraz zajęć dydaktyczno-wyrównawczych realizowano w wymiarze po jednej godzinie tygodniowo.

(akta kontroli str. 620-655)

1.6. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 dwoje uczniów posiadało orzeczenie PPP o potrzebie indywidualnego nauczania oraz uczeń z autyzmem posiadał orzeczenie PPP o potrzebie kształcenia specjalnego. Wobec ww. ucznia, na podstawie IPET oraz okresowych wniosków wynikających z ewaluacji IPET sporządzanych przez poszczególnych nauczycieli prowadzących z nim zajęcia, Dyrektor Szkoły przyznał w roku szkolnym [...] ¹⁵ zajęcia edukacyjne z plastyki, a w roku szkolnym [...] ¹⁶ zajęcia edukacyjne z matematyki, w wymiarze dwóch godzin tygodniowo, realizowane w formie indywidualnej.

Dwoje uczniów posiadało opinie PPP, w których nie stwierdzono przeszkód w spełnianiu obowiązku szkolnego poza szkołą.

W procesie prowadzenia diagnozy pedagogicznej ww. uczniów uczestniczyli nauczyciele prowadzący z nimi zajęcia oraz pedagog Szkoły. Przekazane przez szkołę PPP opinie, zawierały charakterystyki uczniów w zakresie ich emocji i zachowania. Na podstawie orzeczenia PPP, w roku szkolnym 2017/2018 Dyrektor Szkoły wydał dwie decyzje, w których określił czas indywidualnego nauczania w wymiarze ośmiu godzin, w ciągu pięciu dni każdego tygodnia. Diagnozy uczniów objętych indywidualnym nauczaniem zawierały opinie o predyspozycjach, możliwościach i oczekiwaniach ucznia.

Dodatkowo, jeden uczeń w roku szkolnym [...] ¹⁷ realizował w wymiarze dwóch godzin tygodniowo zajęcia edukacyjne w formie indywidualnej z matematyki.

Dla uczniów spełniających obowiązek szkolny poza Szkołą, nie prowadzono diagnozy pedagogicznej.

(akta kontroli str. 545-546, 587-673)

Dyrektor wyjaśnił, że na skutek poprawy stanu zdrowia oraz pracy psychologiczno-pedagogicznej, w porozumieniu z rodzicami i pedagogiem Szkoły, zrezygnowano z indywidualnego nauczania w roku szkolnym 2018/2019. Rodzice uczniów spełniających obowiązek szkolny poza szkołą (nauczanie domowe), nie korzystali ze wsparcia szkoły, w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 745,747,769,771-772)

1.7. Dokumentacja dwóch zespołów uczniowskich (klasy [...] ¹⁸ liczącej 23 uczniów oraz [...] ¹⁹ liczącej 18 uczniów) wykazała, że w roku szkolnym 2017/2018 oraz 2018/2019 przeprowadzono diagnozę potrzeb 23 uczniów klasy [...] ²⁰, w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej obejmującej słabe strony i mocne strony uczniów oraz potrzeby zapewnienia wsparcia. W roku szkolnym 2018/2019 jeden uczeń tej klasy posiadał wydaną przez PPP opinię o potrzebie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w zakresie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz logopedycznych. Uczniowi temu zapewniono udział w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych oraz logopedycznych oraz wykonano szczegółową diagnozę psychologiczno-pedagogiczną. Nie było uczniów z opinią lekarską o ograniczonych możliwościach fizycznych lub chorych, wymagających wsparcia i organizacji pomocy

¹⁵ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie roku szkolnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie danych oddziału klasowego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Tamże.

kształcenia. Wychowawca klasy, poinformował rodziców o wynikach obserwacji psychologiczno-pedagogicznych i przeprowadzonej diagnozie logopedycznej.

W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 przeprowadzono diagnozę potrzeb uczniów klasy [...] ²¹ w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej odpowiednio dla 18 i 2 uczniów. Spośród 18 uczniów tej klasy, sześćoro posiadało opinię PPP o potrzebie objęcia ich pomocą psychologiczno-pedagogiczną w tym pięciu uczniów posiadało opinię lekarską o specyficznych potrzebach. Jeden uczeń posiadał orzeczenie PPP o potrzebie kształcenia specjalnego. Uczniowi temu, w ramach indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego zapewniono zajęcia rewalidacyjno-integracyjne, zajęcia logopedyczne i korekcyjno-kompensacyjne oraz, przez dwie godziny w tygodniu, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z języka polskiego i matematyki. Wychowawcy klas informowali rodziców uczniów o wynikach przeprowadzonej diagnozy i obserwacji psychologiczno-pedagogicznych ich dzieci.

Według wyjaśnienia Dyrektora, w Szkole nie zakładano uczniom karty pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str.263-267, 493-556, 561-587, 887-889)

1.8. Uczniom objętym kształceniem specjalnym terminowo opracowano IPET²², które podpisywali członkowie zespołu opracowującego ww. dokument. Rodzice lub opiekunowie prawni uczniów zostali zapoznani z treścią tych dokumentów. IPET zawierały wymagane treści oraz dostosowane były do wymagań obowiązujących po 1 września 2017 r. Przy opracowaniu IPET zachowano wymagane procedury oraz zaplanowano wskazane w orzeczeniu formy wsparcia. Określono formy i metody pracy w zakresie zindywidualizowania na lekcjach, w zespole klasowym oraz pracy w grupach, których liczebność nie przekraczała 5 uczniów. Dwa razy w roku szkolnym Zespół dokonywał WOFU i w zależności od potrzeb modyfikował program pomocy. WOFU zawierała cele rewalidacyjne, dydaktyczne i wychowawcze, przewidywane osiągnięcia ucznia oraz kierunki wspomagania aktywności poznawczej. Ewaluacja IPET-u zawierała m.in. ocenę postępu ucznia w zakresie deficytu uwagi, aktywności poznawczej, sprawności pamięci fonologicznej, sprawności manualnej i graficznej, zaburzeń rozumowania przestrzennego, aktywności ruchowej, z jednoczesnym wskazaniem zaburzeń koordynacji wzrokowo-ruchowej. Na podstawie wyników dokonanej ewaluacji, zespół wydawał rekomendację.

Uczniowie z orzeczeniem PPP o potrzebie indywidualnego nauczania w roku szkolnym 2017/2018 uczestniczyli w zajęciach prowadzonych w odrębnym pomieszczeniu na terenie Szkoły. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana tym uczniom, realizowana była w formie spotkań z psychologiem, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz zajęć wyrównawczych, w godzinach określonych decyzją Dyrektora²³. Nauczanie w ramach podstawy programowej, prowadzono w wymiarze ośmiu godzin tygodniowo, przez 45 minut.

(akta kontroli str. 318-560)

1.9. Zindywidualizowaną ścieżką kształcenia objęto w roku szkolnym [...] ²⁴ jednego ucznia. W wydanej opinii PPP wskazała, że uczeń ten nie mógł brać udziału w zajęciach edukacyjnych wspólnie z oddziałem klasowym w obszarze edukacji polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej, języka angielskiego oraz wychowania fizycznego w formie zajęć z elementami integracji sensorycznej.

²¹ Tamże.

²² Do 30 września danego roku lub w terminie 30 dni od przekazania przez rodziców orzeczenia PPP Szkole.

²³ Nr 1/2017/2018 oraz Nr2/2017/2018 z 8 września 2017 r., w sprawie organizacji indywidualnego nauczania

²⁴ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie roku szkolnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

Zalecono również prowadzenie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, korekcyjno-kompetencyjnych, zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz udzielania porad i konsultacji rodzicom w celu podnoszenia kompetencji wychowawczych. We wniosku skierowanym do Wójta o przyznanie 8 godzin dydaktycznych nauczania zindywidualizowanego, Dyrektor określił, że na edukację polonistyczną, matematyczną i język angielski będą przeznaczone po 2 godz. tygodniowo oraz po jednej godzinie na edukację przyrodniczą i społeczną oraz w-f. W opinii do arkusza organizacyjnego Szkoły, Wójt zatwierdził zindywidualizowaną ścieżkę nauczania w wysokości sześciu godzin tygodniowo przy wnioskowanych przez szkołę ośmiu godzinach. Uczniowi zapewniono sześć godzin zajęć tygodniowo po jednej godzinie zajęć z języka polskiego, edukacji polonistycznej, społecznej, matematycznej, przyrodniczej oraz wychowania fizycznego z elementami sensorycznymi, a ponadto zapewniono uczestnictwo w zajęciach wyrównawczych i korekcyjno-kompensacyjnych. Edukacja informatyczna, plastyczna, techniczna oraz muzyczna realizowane były po 2 godz. tygodniowo razem z zespołem klasowym.

(akta kontroli str. 620-655)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że przyznanie przez organ prowadzący sześciogodzinnego wymiaru nauki zindywidualizowanej uczniowi było spowodowane względami ekonomicznymi.

(akta kontroli str. 898)

1.10. Na podstawie przeprowadzonej w roku szkolnym 2017/2018 diagnozy 23 uczniów klasy [...]25, pomocą psychologiczno-pedagogiczną otoczono siedmiu uczniów w zakresie zajęć logopedycznych oraz jednemu uczniowi przyznano zajęcia korekcyjno-kompensacyjne. Zakres udzielonej pomocy był zgodny z opiniami i orzeczeniem PPP oraz przeprowadzoną w Szkole diagnozą. Diagnozy takiej nie przeprowadzono w roku szkolnym 2018/2019.

W roku szkolnym 2017/2018 przeprowadzono diagnozę 18 uczniów klasy [...]26, z których sześcioro posiadało opinię PPP o potrzebie udzielenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz jeden uczeń posiadał orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego27. Pomoc psychologiczno-pedagogiczną w zakresie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych organizowano dla sześciu uczniów, dydaktyczno-wyrównawczą dla czterech uczniów, logopedyczną dla dwójga uczniów oraz zajęciami gimnastyczno-korekcyjnymi objęto jednego ucznia. Zajęcia prowadzono raz w tygodniu w grupach nieprzekraczających pięciu uczniów (w zależności od rodzaju zajęć). Liczebność poszczególnych grup odpowiadała wymaganiom określonym w rozporządzeniu w sprawie zasad organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 263-266, 557-586, 887-889, 912-914)

1.11 Szkoła zatrudniała psychologa oraz po dwóch pedagogów, logopedów i nauczycieli, którzy ukończyli pedagogikę specjalną i studia podyplomowe z integracji sensorycznej. Osoby te posiadały kwalifikacje do realizowania zajęć rewalidacyjnych oraz udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Nauczyciel prowadzący zajęcia rewalidacyjne z uczniem słabowidzącym posiadał kwalifikacje zawodowe wymagane do pracy na stanowisku pedagoga specjalnego

²⁵ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie danych oddziału klasowego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

²⁶ Tamże.

²⁷ Uczniowi temu zapewniono zajęcia wyrównawcze z języka polskiego, matematyki oraz zajęcia logopedyczne raz w tygodniu. Ustalono konsultacje dla rodziców z psychologiem szkolnym oraz nauczycielami przedmiotów.

uprawnionego do pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym m.in. z uczniem niepełnosprawnym - niewidomym lub słabowidzącym.

(akta kontroli str. 227-316)

1.12. Nowymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej były realizowane:

- zindywidualizowana ścieżka kształcenia pozwalająca na wyrównywanie szans edukacyjnych ucznia, poprzez realizację wybranych przedmiotów w formie indywidualnej, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne w celu nawiązania relacji rówieśniczych i funkcjonowania w grupie oraz integracja ucznia z zespołem klasowym poprzez umożliwienie udziału w pozostałych zajęciach edukacyjnych w zespole klasowym,

- logopedia (terapia neurobiologiczna), polegająca na zajęciach z terapii neurobiologicznej, opartej na terapii neuroplastyczności mózgu. Zajęcia te kierowane były do dzieci z deficytami kompetencji językowych, w tym zaburzeniami rozwojowymi i genetycznymi, jak i do dzieci zdrowych z dyslalią, aby zwiększyć ich możliwości intelektualne. Neurologopeda wyjaśniła, że były to działania stymulujące rozwój wszystkich funkcji poznawczych i miały one charakter wspomagający terapię logopedyczną. Celem prowadzonych zajęć było zintensyfikowanie skuteczności terapii logopedycznej, a efekty prowadzonej terapii neurobiologicznej były zindywidualizowane dla każdego dziecka, w zależności od jego możliwości rozwojowych.

(akta kontroli str. 620-657, 754, 766-767)

1.13. W szkole nie organizowano odrębnych zajęć rozwijających umiejętności uczenia się, tj. zajęć o których mowa w § 14 rozporządzenia w sprawie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że w ramach prowadzonych zajęć logopedycznych, korekcyjno-kompensacyjnych oraz dydaktyczno-wyrównawczych stosowano elementy zajęć rozwijających umiejętności uczniów, takich jak: kinezylogia edukacyjna, arteterapia, techniki polisensoryczne. Przykładowo, stosowano metodę terapii ręki w celu podnoszenia efektywności uczenia się przy wykorzystaniu aktywizujących metod pracy. Zajęcia te były skierowane do uczniów, u których stwierdzono dysfunkcje w rozwoju psychomotorycznym. Zakładanym efektem było zniwelowanie zdiagnozowanych dysfunkcji oraz poprawa funkcjonowania w procesie dydaktyczno-wychowawczym.

(akta kontroli str. 898)

1.14. Program Profilaktyczno-Wychowawczy przewidywał współpracę Szkoły z PPP w Swarzędzu, Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kleszczewie, Swarzędzu i Kórniku, Poradnią Zdrowia Psychicznego w Poznaniu oraz Sądem Rejonowym w Środzie Wlkp. Określono w nim obowiązki nauczycieli i wychowawców w zakresie indywidualnego podejścia do każdego ucznia, współpracy z rodzicami i PPP, włączania rodziców w rozwiązywanie problemów wychowawczych poprzez stały kontakt z rodzicami i opiekunami. Zobowiązano wychowawców do informowania rodziców o proponowanych formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str.196-237)

Psycholog szkolny współpracował z: PPP w Swarzędzu, Centrum Wspierania Rozwoju Dziecka w Poznaniu, Ośrodkiem Pomocy w Kórniku, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Służbami Prewencji Policji, Domem Dziecka w Kobylnicy oraz z Asystentem Rodziny.

(akta kontroli str. 711)

Dyrektor wyjaśnił, że Szkoła i wychowawcy bieżąco współpracują z rodzicami uczniów z niepełnosprawnościami. Niektórzy pracownicy Szkoły, udzielający

pomocy psychologiczno-pedagogicznej, byli pracownikami lub konsultantami PPP, co ułatwiało bieżącą współpracę. Podał ponadto, że współpraca z rodzicami uczniów przejawia się m.in. przy opracowaniu IPET czy WOFU. Zespół dokonujący oceny ucznia, zapoznawał z tymi dokumentami rodziców, którzy potwierdzali ten fakt podpisem. Dyrektor podkreślił, że współpracę z rodzicami w obszarze związanym z indywidualizacją kształcenia, prowadzili wychowawcy klas, nauczyciele wspomagający oraz pracujący w Szkole specjaliści.

(akta kontroli str. 322-324, 330,338, 359, 385, 408, 449, 464, 471, 503, 513, 534, 745-747, 755)

Odnosnie ucznia pierwszego etapu edukacji wczesno-szkolnej, u którego PPP stwierdziła niepełnosprawność intelektualną w stopniu lekkim, w IPET ustalono, że raz w tygodniu będzie mu udzielane wsparcie logopedyczne, rewalidacyjne, korekcyjno-kompensacyjne, gimnastyka korekcyjna, zajęcia wyrównawcze, język angielski oraz integracja sensoryczna. Ponadto, przewidziano wsparcie rodziców przez nauczyciela i specjalistów, które obejmowało konsultację z psychologiem szkolnym w zakresie przekazania informacji o postępach i sposobie dalszej pracy wychowawcy klasy w zakresie monitorowania rozwoju dziecka. W razie potrzeby przewidziano możliwość realizacji warsztatów dla rodziców, organizowanych przez psychologa lub wychowawcę.

(akta kontroli str. 930-946)

W przypadku ucznia, u którego PPP orzekła autyzm, szkoła współpracowała w zakresie superwizji dziecka z Centrum Wspierania Rozwoju Dziecka w Poznaniu. W IPET²⁸ na rok szkolny 2016/2017 oraz 2017/2018 przewidziano pomoc nauczyciela wspomagającego na wszystkich lekcjach przez cały rok szkolny. Z uczniem pracował w ww. okresie nauczyciel wspomagający. W sformułowanych wnioskach z ewaluacji IPET-u psycholog wskazał na wycofanie nauczyciela wspomagającego z lekcji polskiego, matematyki i innych przedmiotów oraz pozostawienie tego nauczyciela na lekcji w-f, plastyce i muzyce. W ramach prowadzonych przez ww. Ośrodek obserwacji i badań potwierdzono, że nauczyciel wspomagający pracował z dzieckiem, a w wydanych zaleceniach ww. Centrum wskazało na potrzebę wycofania nauczyciela wspomagającego i stworzenie uczniowi naturalnych warunków uczenia się.

(akta kontroli str. 493-496, 502, 509, 525, 530-531, 541-545)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

OBSZAR

2. Monitorowanie wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania

Opis stanu
faktycznego

2.1. Elektroniczne dzienniki lekcyjne, dzienniki indywidualnego nauczania, zindywidualizowanej ścieżki edukacyjnej oraz inne dzienniki zajęć realizowanych poza zespołem klasowym, prowadzono zgodnie z przepisami § 11 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej oraz rodzajów tej dokumentacji²⁹. Uczniowie realizujący nauczanie indywidualne lub zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia byli wpisani do

²⁸ Dział - formy, sposoby i okres udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej

²⁹ Dz. U. z 2017 r. poz. 1646

dziennika lekcyjnego prowadzonego dla danego oddziału, w którym dokumentowano udział ucznia w zajęciach z oddziałem klasowym. W dziennikach innych zajęć dokumentowano udzieloną pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Do dzienników tych prowadzący zajęcia specjaliści wpisywali plan i zakres realizowanych zajęć, czynności w poszczególnych dniach oraz odnotowywali informacje o kontaktach z instytucjami lub osobami.

(akta kontroli str.588-598, 607-615, 632-642, 675-701, 900-914)

Dyrektor wyjaśnił, że dla uczniów realizujących nauczanie domowe organizowano konsultację przed egzaminami klasyfikacyjnymi z poszczególnych przedmiotów w celu przekazania zakresu materiału wymaganego przez nauczycieli i ustalenia terminów egzaminów³⁰. Uczniów informowano o konkursach i wydarzeniach szkolnych, w celu włączenia ich w życie Szkoły. Podał ponadto, że nie udzielano pomocy psychologiczno-pedagogicznej, ponieważ rodzice oraz uczniowie nie zgłaszali takiej potrzeby.

(akta kontroli str. 745, 772)

2.2. Działania związane z indywidualizacją procesu kształcenia oraz wsparcia w zakresie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, dydaktyczno-wyrównawczych lub terapeutycznych, dokumentowano w innych dziennikach niż dzienniki lekcyjne, zgodnie z zakresem określonym w IPET. Zajęcia rewalidacyjne prowadzono indywidualnie (dla ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie nauczania specjalnego z uwagi na niepełnosprawność intelektualną i autyzm) lub zespołowo (dla pozostałych dzieci) w grupie liczącej do 3 lub 4 uczniów. Zakres i czas prowadzonych zajęć dokumentowano w innym dzienniku niż dziennik lekcyjny.

Stosownie do § 13 przywołanego wyżej rozporządzenia, dzienniki indywidualnego nauczania oraz zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, prowadzono elektronicznie, odrębnie dla każdego ucznia. Dane w nich zawarte były kompletne i potwierdzały zrealizowanie ustalonych godzin lekcyjnych.

W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019, w dziennikach zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych oraz pomocy psychologicznej dla uczniów objętych nauczaniem specjalnym, wykazano mniejszą ilość godzin zrealizowanych niż przewidywał to IPET.

(akta kontroli str. 267-276, 547-560, 607-615, 632-642, 675-701, 900-914)

Zapisy w dokumentacji uczniów objętych indywidualnym nauczaniem oraz zindywidualizowaną ścieżką nauczania, potwierdziły realizację nauczania zgodnego z podstawą programową, która obowiązywała ucznia w danej klasie. Prowadzone zajęcia dokumentowano w elektronicznym dzienniku indywidualnego nauczania z języka polskiego, matematyki, biologii czy historii³¹. Realizowany zakres nauczania był zgodny z zakresem podstawy programowej. Uczniów oceniano zgodnie z obowiązującymi w szkole „Wewnątrzszkolnymi zasadami oceniania”, średnio siedem razy w semestrze. Formą sprawdzenia osiągnięć edukacyjnych ucznia, była odpowiedź ustna, sprawdzian, praca pisemna, kartkówka oraz zadanie domowe i aktywność. W roku szkolnym 2017/2018 z dwoma uczniami realizującymi indywidualne nauczanie przeprowadzono 532 godziny lekcyjne, w tym 50 godzin matematyki, 125 godzin języka polskiego, 73 godziny przyrody, 20 godzin historii, 28 godzin plastyki, 100 godzin wychowania fizycznego, 70 godzin języka angielskiego, 30 godzin zajęć komputerowych, 36 godzin religii oraz 42 godziny zajęć rewalidacyjnych i w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Z jednym

³⁰ Prowadzone konsultacje nie były odrębnie dokumentowane.

³¹ Zajęcia te realizowano indywidualnie poza zespołem klasowym. Pozostałe zajęcia realizowano wraz z zespołem klasowym. Dotyczy to uczniów, którzy posiadali orzeczenie o nauczaniu indywidualnym wydane przed 1 września 2017 r.

uczniem realizującym indywidualne nauczanie z matematyki w roku szkolnym 2018/2019 zrealizowano ogółem 66 godzin lekcyjnych. Oceny tego ucznia dokonywane były w formie opisowej.

(akta kontroli str. 547-560, 607-615, 617-619, 631-642, 675-701)

Dyrektor wyjaśnił, że w przypadku nieobecności nauczyciela i nieprzeprowadzenia zaplanowanych zajęć z podstawy programowej, nauczyciel zobowiązany był do ich zrealizowania w najbliższym terminie obecności w pracy.

Nie ujawniono przypadków niezrealizowania zaplanowanych zajęć lekcyjnych z przedmiotów objętych podstawą programową.

(akta kontroli str. 547-560, 607-615, 617-619, 631-642, 675-701)

2.3. Zespół ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej okresowo (semestralnie) przeprowadzał WOFU uczniów objętych nauczaniem specjalnym i na tej podstawie dokonał ewaluacji IPET oraz rekomendował wprowadzenie modyfikacji lub kontynuowanie działań na następny semestr. Uczniom organizowano poza zespołem klasowym zajęcia wyrównawcze i rewalidacyjne. W przypadku uczniów mających w roku szkolnym 2017/2018 indywidualne nauczanie, rodzice ze względu na postępy edukacyjne oraz zmianę przepisów w zakresie nauczania indywidualnego³², nie wystąpili do PPP o wydanie orzeczenia o nauczaniu indywidualnym na następny rok szkolny 2018/2019. Dla tych uczniów, organizowano w roku szkolnym 2018/2019 zajęcia z pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Uczeń klasy [...] ³³, objęty w roku szkolnym 2018/2019 zindywidualizowaną ścieżką edukacyjną, został na wniosek rodziców poddany ponownemu badaniu przez PPP, która w wydanej opinii ³⁴ stwierdziła potrzebę dostosowania w roku szkolnym 2019/2020 wymagań edukacyjnych ucznia do jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych. PPP nie rekomendowała zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, a jedynie wskazała na potrzebę udzielenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz konsultacji z psychologiem szkolnym.

Efektywność pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów klasy [...] ³⁵ oceniono w zakresie przesiewowych badań logopedycznych. Na podstawie tych badań, 10 uczniów ówczesnej klasy I zakwalifikowano na terapię logopedyczną. W wyniku wdrożonych działań oraz po analizie postępów uczniów, połowa z nich w kolejnym roku szkolnym (w klasie II) nie wymagała wsparcia logopedycznego. Uczniów klasy [...] ³⁶ na podstawie prowadzonych obserwacji przez nauczycieli, wychowawców i specjalistów, kwalifikowano do diagnozy PPP, w celu dostosowania form pomocy do możliwości psychofizycznych dzieci.

Nie analizowano możliwości integracji z zespołem klasowym uczniów realizujących, jedynie w ciągu jednego roku szkolnego ³⁷, nauczanie indywidualne, ponieważ orzeczenia PPP dla dwóch uczniów wydane zostały przed wejściem w życie zmian dotyczących organizacji indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, tj. przed 1 września 2017 r. Przepisy, na podstawie których organizowano nauczanie

³² Po zmianach przepisów zajęcia odbywają się w domu ucznia.

³³ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie danych oddziału klasowego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

³⁴ Nr 348/2018-19

³⁵ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie danych oddziału klasowego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

³⁶ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie danych oddziału klasowego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

³⁷ Od kolejnego roku szkolnego uczniowie kontynuowali naukę wraz z zespołem klasowym.

indywidualne dopuszczały w roku szkolnym 2017/2018 łączenie zajęć indywidualnych z zajęciami z zespołem klasowym.

(akta kontroli str. 360-363, 372-385, 389, 436-449, 469-471, 510-521, 536-538, 746-747, 769, 771)

Dyrektor wyjaśnił, że na podstawie rozmów z rodzicami uzyskał informację, iż nie starali się oni o możliwość kontynuowania nauczania indywidualnego w kolejnym roku szkolnym, ponieważ nie chcieli by dzieci uczyły się wyłącznie w domu - poza grupą rówieśniczą - co przewidują obecnie obowiązujące przepisy. Ponadto Dyrektor podał, że rodzice wskazywali na znaczną poprawę edukacyjną wobec czego nie występowali o przedłużenie ww. formy nauczania.

(akta kontroli str. 747)

Wychowawcy klas oraz specjaliści informowali rodziców dzieci objętych nauczaniem specjalnym oraz opieką psychologiczno-pedagogiczną o bieżących postępach edukacyjnych i ewentualnych trudnościach w realizowanych działaniach³⁸.

(akta kontroli str. 539, 545, 588-596, 607-614, 632-647)

2.4. Wnioski wynikające z monitorowania i ewaluacji oraz prowadzonych przez specjalistów obserwacji, wykorzystywano przy opracowaniu nowych lub modyfikowanych IPET-ów na rok następny lub do modyfikacji prowadzonych form wsparcia (np. poprzez wydłużenie czasu w trakcie prac pisemnych, zwiększenie zaangażowania ucznia w aktywność grupową, wycofanie nauczyciela wspomagającego w ramach wybranych przedmiotów, wzmocnienie tempa pracy z uczniem, wzmocnienie samodzielności ucznia, zwrócenie uwagi na uporządkowanie miejsca pracy przez ucznia).

(akta kontroli str. 364-385, 402-414, 449-454, 522-532)

2.5. Dyrektorzy Szkoły w kontrolowanym okresie podejmowali działania związane z wdrożeniem nowych uregulowań prawnych w odniesieniu do uczniów objętych kształceniem specjalnym, nauczaniem indywidualnym, zindywidualizowaną ścieżką kształcenia oraz nauczaniem domowym. W arkuszu organizacyjnym na dany rok szkolny ww. uczniom przydzielano nauczycieli i specjalistów z odpowiednimi kwalifikacjami. Zakres i sposób prowadzenia lekcji i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, Dyrektor monitorował poprzez obserwacje.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla uczniów realizujących nauczanie specjalne, indywidualne oraz objętych pomocą w ramach zindywidualizowanej ścieżki edukacyjnej, zapewniała zatrudniona kadra pedagogiczna, logopedyczna, psycholog oraz nauczyciele nauczania sensorycznego. Na wniosek rodziców ucznia, po orzeczeniu lub opinii PPP, Dyrektor ustalał wymiar godzin edukacyjnych nauczania indywidualnego, a organ prowadzący ustalał liczbę godzin zindywidualizowanej ścieżki edukacyjnej.

(akta kontroli str. 6-9, 277-317, 628-629, 587, 602, 705-706, 720-725)

2.6. Plan nadzoru pedagogicznego Dyrektora w roku szkolnym 2017/2018 przewidywał monitorowanie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Szkole oraz w zakresie kontroli, bieżącą ocenę zapewnienia warunków i organizacji kształcenia uczniów niepełnosprawnych. Działaniami wspomagającymi były m.in. zapoznavanie nauczycieli i wychowawców oraz wdrażanie rozporządzenia MEN w sprawie nadzoru pedagogicznego, zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej.

W sprawozdaniu z nadzoru pedagogicznego za rok szkolny 2017/2018 ówczesny Dyrektor podał, że zapoznał nauczycieli ze zmianami zawartymi w nowej ustawie

³⁸ Bezpośrednio telefonicznie lub poprzez dziennik elektroniczny.

Prawo oświatowe oraz z nowymi zarządzeniami dotyczącymi udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 712-719)

Plan nadzoru pedagogicznego Dyrektora na rok szkolny 2018/2019 przewidywał objęcie nadzorem nw. zagadnień:

- prawidłowość realizacji zadań w zakresie organizacji kształcenia uczniów z dysfunkcjami, tj. każdego ucznia z orzeczeniem,
- organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów na podstawie opinii PPP i indywidualizacji pracy z uczniem,
- realizacja klasowych programów wychowawczych w kontekście Szkolnego Programu Profilaktyczno-Wychowawczego oraz całoroczne monitorowanie realizacji podstawy programowej.

W sprawozdaniu z nadzoru Dyrektor rekomendował:

- dalsze rozpoznawanie potrzeb w zakresie specyficznych problemów w nauce i zachowaniu dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, w celu zapewnienia uczniom i rodzicom, wszelkich dostępnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- zwiększenie zaangażowania rodziców w planowanie rozwoju dziecka,
- opracowanie skutecznej komunikacji pomiędzy Szkołą a rodzicami.

Realizację przyjętego planu nadzoru potwierdzały arkusze przeprowadzonych obserwacji.

(akta kontroli str. 703-704, 720-725, 728-743)

Rada Pedagogiczna przyjęła sprawozdanie logopedy, pedagoga i psychologa z prowadzonej działalności. Logopeda poinformował, że terapią logopedyczną objął w roku szkolnym 2018/2019 72 uczniów, w tym 6 ze wskazaniami wynikającymi z orzeczenia oraz 14 z opiniami PPP. Wniósł o dalsze zwiększenie współpracy z rodzicami w zakresie pogłębiania ich świadomości oraz wskazał konsekwencje wynikające z przedłużających się wad wymowy.

Psycholog i pedagog poinformowali, że ich pomoc w ww. okresie skierowana była do uczniów oraz do rodziców i nauczycieli, którym udzielali konsultacji i porad. Ponadto, organizowano spotkania z rodzicami uczniów, mających trudności w nauce i z problemami emocjonalnymi. Prowadzono zajęcia w ramach orientacji zawodowej z uczniami klasy VII i VIII w formie indywidualnej i grupowej. Realizację zajęć potwierdzały sprawozdania i dzienniki pracy psychologa oraz pedagoga szkolnego.

(akta kontroli str. 741-743, 755-759)

2.7. Sprawozdanie Dyrektora z realizacji nadzoru pedagogicznego, nie zawierało informacji o prowadzonym nadzorze, jakości i efektywności udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o pracy zespołu odpowiedzialnego za opracowanie IPET, dostosowania wymagań edukacyjnych, metod i organizacji nauki do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia, realizacji indywidualnych programów nauki oraz nauczania poza Szkołą.

(akta kontroli str. 718-719, 735-748, 770)

Dyrektor wyjaśnił, że sprawozdanie z realizacji nadzoru pedagogicznego nie zawierało ww. informacji, ponieważ wymienione elementy przedstawione zostały Radzie Pedagogicznej przez psychologa, pedagoga i logopedę. Bezpośredni nadzór nad udzielaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej sprawowała, wyznaczona przez Dyrektora Wicedyrektor Szkoły, która prowadziła zajęcia z uczniami. Brała ona udział w tworzeniu dokumentów, IPETU, WOPFU oraz uczestniczyła w ewaluacji zaplanowanych działań i kontrolowała zakres udzielanej pomocy przez nauczycieli realizujących zajęcia logopedyczne lub korekcyjno-kompensacyjne.

Dyrektor podał, że nadzór ten został odnotowywany w dziennikach, a dodatkowo, bieżąco kontrolował on pracę pedagoga, psychologa i logopedy, prowadził obserwacje zajęć, sprawdzał efekty pracy, uczestniczył w niektórych spotkaniach z rodzicami i kontrolował prowadzoną dokumentację.

(akta kontroli str. 770-771)

2.8. Podczas posiedzenia Rady Pedagogicznej Szkoły³⁹ omówiono zmiany przepisów dotyczących indywidualizacji nauczania oraz wypracowanie wewnętrznych zasad ich wdrożenia.

W listopadzie 2017 r. czterech nauczycieli, w tym pedagog i psycholog, uczestniczyło w szkoleniu pt. „Zmiany organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej po zmianach prawnych - Zadania pedagoga, psychologa, nauczycieli i dyrektora.” Wicedyrektor Szkoły uczestniczyła w szkoleniu z „Oceny prawidłowości zapewnienia dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej” oraz w spotkaniu o ww. tematyce, organizowanym przez Kuratorium Okręgu Szkolnego w Poznaniu. Pedagog i psycholog szkolny uczestniczyli w comiesięcznych spotkaniach organizowanych przez PPP w Swarzędzu. Podczas spotkania w maju 2018 r wymieniono się doświadczeniami, jakie wynikały z wprowadzenia zmian prawnych w zasadach udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 191-193, 716, 718, 726, 729-730, 773-774)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 dla 4 uczniów objętych nauczaniem specjalnym nie zrealizowano w pełnym wymiarze, zaplanowanego w IPET-ach, zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w postaci zajęć logopedycznych, korekcyjno-kompensacyjnych i rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne.

IPET pierwszego ucznia przewidywał realizację raz w tygodniu jednej godziny zajęć logopedycznych i korekcyjno-kompensacyjnych. Z zaplanowanych w tych latach odpowiednio 34 i 33 godzin, w poszczególnych latach szkolnych zrealizowano 27 i 20 godzin logopedycznych (odpowiednio 79% i 61% zaleconego wymiaru zajęć) i 28 i 23 godziny zajęć korekcyjno-kompensacyjnych (82% i 70%).

W IPET drugiego ucznia zaplanowano realizację raz w tygodniu po jednej godzinie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne. Z zaplanowanych w tych latach odpowiednio 34 i 33 godzin, zrealizowano 26 i 14 godzin zajęć korekcyjno-kompensacyjnych w roku szkolnym 2017/2018 (76% i 42%) oraz 24 i 4 godziny zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne w roku szkolnym 2018/2019 (71% i 12%).

W IPET-ach dwóch innych uczniów rekomendowano realizację raz w tygodniu po jednej godzinie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i logopedycznych. Z zaplanowanych w badanych latach szkolnych odpowiednio 34 i 33 godzin, zrealizowano:

- w przypadku jednego ucznia: 30 i 23 godziny zajęć korekcyjno-kompensacyjnych (88% i 70%) oraz po 19 godzin zajęć logopedycznych (63% i 83%),

- w przypadku drugiego ucznia: 30 i 24 godziny zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz 16 i 22 godziny zajęć logopedycznych (53% i 92%).

Ówczesny Dyrektor wyjaśnił, że zajęcia w roku szkolnym 2017/2018 z udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej nie zostały w pełni zrealizowane ze względu na nieobecność ucznia, ze względów organizacyjnych lub z powodu nieobecności nauczyciela. Podkreślił, że korzystanie z tych zajęć jest dobrowolne i mimo

³⁹ Posiedzenie Rady Pedagogicznej z 30 sierpnia 2017 r.

informowania rodziców o nieobecności dziecka, rodzice nie zawsze pozytywnie reagowali na te sygnały.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że niezrealizowanie pełnego wymiaru zajęć w roku szkolnym 2018/2019 spowodowane było trzytygodniowym strajkiem nauczycieli, licznymi nieobecnościami uczniów oraz sporadycznymi nieobecnościami nauczycieli. Dyrektor wskazał, że obowiązujące przepisy nie zobowiązują nauczycieli do odrabiania zajęć, które z różnych powodów nie odbyły się.

(akta kontroli str. 267-276, 703, 707-708)

W ocenie NIK, niezrealizowanie pełnego zakresu zajęć, a szczególności opisane wyżej przypadki realizacji zajęć znacznie poniżej czasu pracy z uczniami, rekomendowanego w IPET, tj. na poziomie od 12% do 63% planu, świadczy o niewystarczająco skutecznym nadzorze Dyrektorów Szkoły nad realizacją zadań z zakresu świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Wskazywał na to brak informacji o wykonywanych czynnościach nadzoru w sprawozdaniach Dyrektorów Szkoły z realizacji nadzoru pedagogicznego.

(akta kontroli str. 712-719, 731-738)

Dyrektor wyjaśnił, że w roku szkolnym 2018/2019, w ramach nadzoru pedagogicznego, kontrolował pracę pedagoga, psychologa i logopedy, prowadził obserwacje zajęć i sprawdzał efekty ich pracy, uczestniczył w niektórych spotkaniach z rodzicami, nadzorował realizację planu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz kontrolował prowadzoną dokumentację. Dyrektor wskazał, iż po rocznej obserwacji podjętych działań, stwierdza potrzebę uszczegółowienia prowadzonego nadzoru nad zajęciami realizowanymi w ramach organizowanej pomocy.

(akta kontroli str. 720-725, 733-738)

OCENA CZĄSTKOWA

Nauczyciele i zatrudnieni w Szkole specjaliści monitorowali częstotliwość i zróżnicowanie form oceniania postępów uczniów oraz realizację podstawy programowej. Dokumentowano realizację zaplanowanych działań oraz dokonywano okresowej ewaluacji podejmowanych działań w odniesieniu do uczniów z niepełnosprawnościami. Prowadzono WOFU w zakresie efektywności udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, przewidzianej w ramach wsparcia zaplanowanego w IPET. Podejmowano również działania integracyjne wobec uczniów realizujących nauczanie indywidualne w domu. Dyrektor podejmował, wymagane przepisami oświatowymi działania związane z indywidualizacją procesu kształcenia uczniów, poprzez organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej, kształcenie specjalne, nauczanie indywidualne oraz inne formy specjalnej organizacji zajęć. Uczniowie objęci indywidualizacją kształcenia zrealizowali podstawę programową. Rodziców bieżąco informowano o postępach w nauczaniu ich dzieci.

Zagadnienie indywidualizacji kształcenia nie było objęte ewaluacją wewnętrzną. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019, w odniesieniu do zbadanej grupy uczniów, nie zrealizowano pełnego zakresu zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a nadzór dyrektorów nad realizacją tych zajęć nie był wystarczający.

OBSZAR

3. Efekty zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania

Opis stanu faktycznego

3.1. Z WOFU wynika, że przewidziane w IPET-ach działania z zakresu zajęć rozwijających umiejętności i kompetencje emocjonalno-społeczne oraz logopedyczne przyniosły pożądane efekty. Prowadzona ocena wyników uczniów

objętych indywidualizacją kształcenia, wskazała na poprawę funkcjonowania uczniów w Szkole i w grupie rówieśniczej oraz uzyskiwanie przez uczniów w danym roku szkolnym optymalnych wyników.

Uczniowie objęci badaniem kontrolnym, tj. jeden uczeń objęty nauczaniem w formie indywidualnej z matematyki oraz dwoje uczniów realizujących nauczanie indywidualne na podstawie orzeczenia PPP, w wyniku udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej uzyskiwali ze wszystkich przedmiotów takie same lub wyższe oceny oraz byli promowani do następnej klasy. W przypadku ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, pomoc psychologiczno-pedagogiczna była kontynuowana. Sformułowane w Prawie oświatowym i innych aktach zadania, realizowano m.in. poprzez wprowadzanie nowych form i rodzajów pomocy psychologiczno-pedagogicznej kierowanej do tych uczniów.

(akta kontroli str. 616, 745-746)

3.2. W przypadku ucznia realizującego w roku szkolnym 2018/2019 zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia, PPP po przeprowadzonym badaniu nie rekomendowała dalszej kontynuacji tej formy kształcenia a jedynie stwierdziła potrzebę dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia w zakresie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, korekcyjno-kompetencyjnych oraz konsultacji z psychologiem szkolnym. Uczeń ten w roku szkolnym 2019/2020 realizuje obowiązek szkolny wraz z zespołem klasowym.

(akta kontroli str. 620-655, 746)

3.3. Zaplanowane w IPET potrzeby rozwojowe uczniów objętych indywidualizacją nauczania (kształceniem specjalnym), prowadzono częściowo poza zespołem klasowym. Tak zorganizowana nauka i pomoc psychologiczno-pedagogiczna umożliwiła skuteczną integrację tych uczniów ze środowiskiem pełnosprawnych rówieśników oraz przyczyniła się do wyrównywania ich poziomu edukacyjnego. Uczniowie uzyskiwali dobre oceny oraz byli promowani do następnej klasy.

(akta kontroli str. 318-545)

3.4. Realizującemu zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia w roku szkolnym 2018/2019 uczniowi klasy [...] ⁴⁰ (na I etapie edukacyjnym), formułowano oceny opisowe. Porównanie oceny opisowej za rok szkolny 2017/2018 z oceną opisową za rok szkolny 2018/2019 wykazało, że indywidualizacja nauczania przyczyniła się do rozwoju intelektualnego i psychofizycznego ucznia, który po opinii PPP w roku szkolnym 2019/2020 realizował już edukację szkolną wraz z zespołem klasowym.

Dyrektor wyjaśnił, że pomoc psychologiczno-pedagogiczna w okresie objęcia ucznia zindywidualizowaną ścieżką kształcenia, prowadzona była w zakresie rozwijania kompetencji emocjonalno-społecznych, w formie porad i konsultacji z psychologiem szkolnym. Zajęcia te prowadzono w miarę doraźnych potrzeb ucznia.

(akta kontroli str. 620-655, 746-747)

3.5. Nauczaniem domowym od roku szkolnego 2016/2017 objętych było dwoje uczniów. W latach szkolnych 2016/2017, 2017/2018 i 2018/2019 jeden z nich uzyskał na koniec każdego z ww. lat szkolnych celującą ocenę z matematyki i historii oraz bardzo dobrą ocenę z języka polskiego i języka angielskiego. Drugi uczeń, który w roku szkolnym 2017/2018 był w klasie [...] ⁴¹ (na I etapie edukacyjnym) uzyskiwał oceny opisowe, a z języka angielskiego uzyskał ocenę bardzo dobrą. W roku szkolnym 2018/2019 uzyskał on bardzo dobrą ocenę z języka polskiego i angielskiego oraz oceny celujące z matematyki, przyrody, historii i

⁴⁰ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie danych oddziału klasowego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

⁴¹ Tamże.

techniki. Szkoła udzielała tym uczniom konsultacji z zagadnień egzaminacyjnych poszczególnych przedmiotów. Nie udzielano pomocy psychologiczno-pedagogicznej, ponieważ zarówno rodzice, jak i uczniowie, nie zgłaszali takiej potrzeby.

(akta kontroli str. 658-673, 772)

W Szkole nie realizowano indywidualnego programu (toku) nauczania.

(akta kontroli str. 771)

3.6. Spośród 11 uczniów objętych kształceniem specjalnym lub indywidualnym, dwoje realizowało zajęcia z przerwami pomiędzy zajęciami obowiązkowymi a zajęciami dodatkowymi. Plany lekcji i zajęć dodatkowych dwojga innych uczniów przewidywały realizację zajęć trudnych w jednym dniu.

(akta kontroli str. 899)

Dyrektor wyjaśnił, że uczniowie objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną nie mieli „okienek” pomiędzy zajęciami obowiązkowymi realizowanymi z zespołem klasowym. Zdarzały się przypadki, że czekali w świetlicy jedną godzinę na zajęcia przewidziane w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Dyrektor podał, że sporadyczne kumulowanie się zajęć trudnych wynikało z faktu, że plan klas i nauczycieli ustalany był w sierpniu, natomiast plan pracy specjalistów, tworzone we wrześniu, kiedy dokonywane są analizy dostarczonych przez rodziców opinii i orzeczeń. Dyrektor podkreślił, że zdarza się, iż dokumenty z PPP wpływają do Szkoły w trakcie roku szkolnego i tym samym niezwykle trudno jest stworzyć plan zajęć i pomocy psychologiczno-pedagogicznej, które w pełni pokrywałyby się z zajęciami obowiązkowymi.

(akta kontroli str. 769)

NIK, uwzględniając powyższe wyjaśnienia wskazuje, że stosownie do § 4 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁴², plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych powinien uwzględniać równomierne obciążenie uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, zróżnicowanie zajęć w każdym dniu oraz możliwości psychofizyczne uczniów w zakresie podejmowania intensywnego wysiłku umysłowego w ciągu dnia.

3.7 W roku szkolnym 2018/2019 Rada Pedagogiczna nie analizowała efektów wdrożenia nowych przepisów dotyczących indywidualizacji jakości nauczania, funkcjonowania uczniów objętych indywidualizacją oraz zespołów klasowych. Nie ankietowano i nie zbierano opinii nauczycieli i rodziców w powyższym zakresie. Dyrektor wyjaśnił, że w roku szkolnym 2018/2019 nie analizowano efektów wdrożenia przepisów dotyczących indywidualizacji kształcenia na jakość pracy szkoły. Wraz z radą pedagogiczną uznano, że jest za wcześnie na dokonanie oceny wprowadzonych zmian, które realizowane były od września 2017 r. Według Dyrektora powyższa analiza jest planowana w 2020 roku.

(akta kontroli str. 769)

Dyrektor wyjaśnił, że proces indywidualizacji nauczania uczniów z niepełnosprawnościami i wykazujących trudności szkolne przebiega poprawnie. O efektywności działań pracowników szkoły świadczy rozwój intelektualny i społeczny oraz brak drugoroczności uczniów, posiadających orzeczenia lub opinie PPP. Na taki stan rzeczy wpływ miały efektywnie organizowane zajęcia dodatkowe. W ocenie Dyrektora, do czynników utrudniających podejmowane działania, należy zaliczyć:

---

⁴² Dz. U. z 2003 r. Nr 6 poz. 69, ze zm.

- rosnącą liczbę uczniów posiadających orzeczenia lub opinie o dostosowaniach, przy ograniczonej liczbie godzin dydaktycznych jakimi dysponuje szkoła⁴³,
- odczuwane przez uczniów zmęczenie wielogodzinnym przebywaniem w Szkole, wynikającym z dodatkowych zajęć organizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- negatywne skutki prowadzenia nauczania indywidualnego na podstawie zmienionych przepisów, powodujących stałe odseparowanie ucznia od zespołu klasowego a przez to zmniejszenie jego kompetencji społecznych,
- brak możliwości zorganizowania zastępstwa w przypadku nieobecności nauczyciela, co wymaga odrabiania godzin lekcyjnych w innym terminie,
- trudności organizacji zajęć w zakresie dostosowania planu pracy nauczycieli i ucznia realizującego nauczanie indywidualne, a także generowanie dodatkowych kosztów dojazdu nauczycieli na zajęcia.

W ocenie Dyrektora, wprowadzone rozwiązanie w postaci zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, poprzez połączenie nauczania indywidualnego z wybranymi przedmiotami i naukami z zespołem klasowym nie wyklucza ucznia z grupy rówieśniczej, dzięki czemu uczeń taki w pełni uczestniczy w życiu klasy i Szkoły.

(akta kontroli str. 754, 755-759, 768)

Pedagog oraz neurologopeda wyjaśnili, że zmiany w przepisach oświatowych służą poprawie realizacji nauczania indywidualnego przy zachowaniu podmiotowości ucznia oraz zapobiegają jego izolacji w procesach wychowawczych. Efektywność działań szkoły w zakresie indywidualizacji nauczania polega na odpowiednim doborze zajęć specjalistycznych, posiadaniu przez kadrę pedagogiczną odpowiednich kwalifikacji, zapewnieniu uczniom z trudnościami w nauce zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i ewaluacji terapii, indywidualizacji procesu dydaktycznego, prowadzeniu konsultacji z rodzicami i porad edukacyjno-wychowawczych, możliwości organizowania zajęć rozwijających uzdolnienia. W ocenie składających wyjaśnienia, zagrożeniami są:

- mała liczba godzin zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej przy zwiększającej się ilości uczniów wymagających pomocy terapeutycznej oraz udział uczniów w wielu zajęciach dodatkowych, powodujących przeciążenie fizyczno-psychiczne dziecka przebywającego codziennie zbyt długi czas w szkole;
  - brak odpowiedniego wyposażenia do prowadzenia zajęć o charakterze terapeutycznym – zaburzenia integracji sensorycznej;
  - niewystarczające pensum psychologa szkolnego w związku ze zwiększoną potrzebą udzielania pomocy psychologicznej zarówno wśród uczniów, jak i kadry pedagogicznej;
  - dla uczniów z opiniami o potrzebie indywidualizacji procesu nauczania, nie ma możliwości dostosowania wymagań na egzamin. Wyjątek stanowią uczniowie z orzeczeniami, uczniowie ze specyficznymi trudnościami w nauce, uczniowie z afazją, zaburzeniami językowymi, którym wydano odpowiedni dokument przez PPP. Niezbędnym jest wydłużenie przez OKE czasu trwania egzaminu dla uczniów nieobjętych dostosowaniem;
  - niewystarczająca ilość godzin przydzielanych przez organ prowadzący (przydziela się minimalną ilość godzin) na realizację zindywidualizowanej ścieżki kształcenia.
- Ponadto, zagrożeniem indywidualizacji nauczania jest brak odpowiedniej pomocy dzieciom uzdolnionym oraz nauczanie indywidualne w domu dziecka, które nie sprzyja rozwojowi emocjonalno-społecznemu. Udział takiego ucznia w organizowanych imprezach szkolnych jest niewystarczający dla integrowania rówieśniczego.

⁴³ Ilość godzin wnioskowanych przez dyrektora w arkuszu organizacyjnym, nie jest w pełni akceptowana przez organ prowadzący.

3.8. W trakcie kontroli, do 50 nauczycieli i 100 rodziców uczniów szkoły, skierowano anonimowe ankiety. Ankiety wypełniło 15 nauczycieli i 15 rodziców. Czternastu ankietowanych nauczycieli potwierdziło, że uczy w klasach, w których jest przynajmniej jeden uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Prowadzoną od września 2017 r. przez MEN, ORE oraz kuratorium oświaty akcją informacyjną w zakresie wprowadzonej reformy oświaty i przepisów dotyczących indywidualizacji kształcenia, dobrze oceniło 3, przeciętnie 5, słabo 2, źle 3 nauczycieli, a 2 nauczycieli nie miało zdania w ww. sprawie. Rozpoznanie w szkole przez nauczycieli możliwości psychofizycznych i potrzeb rozwojowych uczniów oceniło bardzo dobrze 2 nauczycieli, 9 dobrze oraz 4 przeciętnie. Możliwość dostosowania przez nauczycieli treści i wymagań edukacyjnych, metod pracy z uczniem do jego indywidualnych potrzeb bardzo dobrze oceniło 3 nauczycieli 8 dobrze oraz 4 przeciętnie. Możliwość wspomagania indywidualnego rozwoju każdego dziecka dobrze oceniło 10 nauczycieli, 3 przeciętnie oraz 2 słabo. Sposób radzenia sobie w szkole z tzw. uczniami „trudnymi” 5 nauczycieli oceniło dobrze, 7 przeciętnie oraz 3 słabo. Udzielanie wsparcia dla uczniów zdolnych bardzo dobrze oceniło 4 nauczycieli, 6 dobrze, 2 przeciętnie oraz 3 słabo. Dokonane w ostatnich dwóch latach zmiany w przepisach oświatowych dotyczące indywidualizacji kształcenia pozytywnie oceniło 2 nauczycieli, pozytywnie w niektórych obszarach 3, neutralnie 6, negatywnie 2, zdecydowanie negatywnie 1 oraz 1 nauczyciel nie dostrzegał istotnych zmian. Ankietowani wskazali na potrzebę dalszego informowania społeczeństwa o wprowadzonych zmianach w przepisach oświatowych po wrześniu 2017 r. Według ankietowanych nauczycieli: (*) utrudnieniem wspomagania indywidualnego uczniów były zbyt liczne klasy i szeroka podstawa programowa oraz duża biurokracja, (*) dla nauczyciela pozostawało mało czasu na indywidualny kontakt z uczniem, (*) programy nauczania są tak skonstruowane, że nie pozostaje wiele czasu na rozwój pasji i talentów uczniów zdolnych, (*) dzieci narzekały na nadmiar lekcji i nauki i nie chcą zostawać dodatkowo w szkole by rozwijać swój talent. Ankietowani negatywnie oceniali zniesienie indywidualnego nauczania w szkole, ponieważ w ich ocenie nauczanie w domu prowadzi do wyizolowania dziecka z klasy oraz nie zapewnia możliwości rozwoju społecznego.

Spośród 15 ankietowanych rodziców, dzieci 5 posiadały orzeczenie lub opinie PPP. Informację, że w klasie ich dziecka jest uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych posiadało 7 rodziców a 8 o tym nie wiedziało. Sposób prowadzenia w szkole akcji informacyjnej o zniesieniu możliwości nauczania indywidualnego w szkole 1 osoba oceniała bardzo dobrze, 5 dobrze, 4 przeciętnie oraz 5 osób nie miało zdania. Rozpoznanie w szkole indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia 3 rodziców oceniło bardzo dobrze, 9 dobrze, 2 przeciętnie oraz 1 rodzic nie miał zdania. Dostosowanie w szkole wymagań edukacyjnych oraz stosowanych metod pracy z uczniem do jego indywidualnych potrzeb i możliwości, 3 rodziców oceniło bardzo dobrze, 9 dobrze, 2 przeciętnie oraz 1 rodzic nie miał zdania. Wspomaganie w szkole indywidualnego rozwoju dziecka 5 rodziców oceniło bardzo dobrze, 5 dobrze, 4 przeciętnie oraz 1 rodzic nie miał zdania. Wspieranie rodziców przez szkołę w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych oraz rozwijanie ich umiejętności wychowawczych, 4 rodziców oceniło bardzo dobrze, 9 dobrze, 1 przeciętnie oraz 1 rodzic nie miał zdania. Sposób radzenia w szkole z tzw. uczniami „trudnymi” 10 rodziców oceniło dobrze, 2 przeciętnie, 1 źle oraz 2 rodziców nie miało zdania. Zmiany, jakie nastąpiły w szkole, w zakresie indywidualizacji kształcenia dostrzegała 1 osoba, 3 nie oraz 11 osób nie miało

zdania. Zmiany w ww. zakresie, jako zdecydowane polepszenie ocenili 1 ankietowany rodzic, 4 jako niewielkie polepszenie, 2 polepszenie w niektórych obszarach, 1 zdecydowane pogorszenie oraz 7 rodziców nie udzieliło odpowiedzi. Ankietowani nie złożyli dodatkowych uwag, związanych z indywidualizacją kształcenia w szkole.

(akta kontroli str. 841-885)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Wprowadzone zmiany w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej pozwoliły na uzyskanie efektów kształcenia adekwatnych do zidentyfikowanych potrzeb uczniów. Przyczyniły się one do rozwoju umiejętności uczenia się oraz niwelowania trudności w funkcjonowaniu szkolnym. W badanym okresie, w Szkole nie przeprowadzono jednak odrębnej analizy efektów wdrożenia przepisów dotyczących indywidualizacji kształcenia i ich wpływu na jakość pracy Szkoły.

W przypadku części uczniów objętych indywidualizacją kształcenia ustalenie planu ich zajęć, z przyczyn niezależnych od Szkoły, nie odpowiadało w pełni wymaganiom higieny pracy umysłowej.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o podjęcie działań mających na celu zapewnienie:

Wnioski

- 1) pełnej realizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w zakresie określonym w IPET,
- 2) objęcia planem nadzoru pedagogicznego zagadnień udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz ujmowanie w sprawozdaniu z tego nadzoru informacji o jakości i efektywności udzielanej pomocy.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania NIK o
sposobie wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 22 stycznia 2020 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Ryszard Kokociński
Główny specjalista k.p.

Dyrektor
z u.p. Tomasz Nowiński
p.o. Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis